

דין הימים

משנה מקוואות

כל הימים כמקוה, שנאמר ולמקוה המים קרא ימים, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: הים הגדול¹ כמקוה ולא נאמר ימים אלא שיש בו מיני ימים הרבה. רבי יוסי אומר: כל הימים מטהרין בזוחלין ופסולים לזבים ולמצורעים ולקדש בהן מי חטאת (דכתיב בהו מים חיים). והלכה כרבי יוסי

ביאור שיטת רבי יוסי:

רש"י, ר"ש: כל הימים והים הגדול תורת מעיין עליהם לענין שהם מטהרים בזוחלין (מפני שזה דרכן) ופסולים לתורת מים חיים (דהכתוב קראן מקוה).

רמב"ם (לפי הב"י): כל הימים והים הגדול תורת מעיין עליהם לענין שהם מטהרים אף בזוחלין, וגם לענין תורת מים חיים דינם של שאר הימים כמעיין כשהן באשבורן אבל כשהן זוחלים אע"פ שהם מטהרים לכל הטמאים אף בזוחלין מ"מ פסולים להני ג' מילי (זבים ומצורעים ולקדש בהן מי חטאת) דבעינן בהו מים חיים, והים הגדול בכל מקרה פסול להנך ג'.

לזב ומצורעים ולקדש בהן מי חטאת	זוחלין		
פסולים	מטהרים	כל הימים	רש"י
		הים הגדול	
מטהרים כשהן באשבורן ולא כשהן בזוחלין פסול	מטהרים	כל הימים	רמב"ם (לפי ב"י)
		הים הגדול	

ויוצא דלכו"ע לכל הטמאים, חוץ מהני ג', כל הימים והים הגדול יש להם דין מעיין לטהר בזוחלין. וכ"פ שו"ע ה

טהרת מים:

בשמלה מפקפק על מסקנת הב"י בדעת הרמב"ם, ומוכיח דהרמב"ם, ואף הסמ"ג, והרא"ה בבדק הבית, סברי דים הגדול פסול בזוחלין, ובדרכי תשובה מעורר לחשוש לדברי השמלה.

אולם לעומת פקפוקו של השמלה, דעת האדמו"ר מהאריסטטיפאל ז"ל בספרו **"חבור לטהרה"**, דאפילו אי סבר הרמב"ם דים הגדול פסול בזוחלין היינו דוקא לגל שנתלש ממנו ויצא לחוץ, אבל בים גופא הרי אמרינן במכות ד. דים הגדול "קאי וקיימא", והיינו שבטבעו אינו זוחל (היינו להקרא בשם זוחלין), ואף דאנו רואים גלי הים הולכים למרחוק ונופלים שם, אבל תיכף שבים הם לאחוריהם, והוא כמו שכתב הרמ"א (סעיף ג) בשם הריב"ש "דאין יציאת המים קרויה זחילה אלא כשאין חוזרין למקומם, אבל כשיוצאין וחוזרין שם לא מקרי זחילה", וכ"ש כאן דאין מי הים יוצאים כלל מגבולם, אלא שהם זוחלים ממקום למקום בתוך הים בודאי שאין להם דין זוחלין.

¹ מהו הים הגדול? ים אוקינוס (רא"ש, רע"ב, מג"א).

דין גל שנתלש מהים והטבלה באויר

משנה מקוואות – גל שנתלש ובו ארבעים סאה ונפל על האדם ועל הכלים טהורים.

תוספתא מקוואות

מטבילין בראשין (מטבילין בראש הגל הנתלש מן הים והלך למרחוק ובה לארץ נכנס אדם תחת ראשו ומקבלו דהוי טבילה זו במחובר לקרקע) ואין מטבילין בכיפין שאין מטבילין באויר (שלא יזרוק כלים בכיפי הגל דהיינו באמצעותו שהוא עשוי ככיפה וטעמא כדמפרש מפני שהיא טבילת אויר ואין מטבילין באויר)

אין מטבילין באויר – מדרבנן או מדאורייתא?

רש"י, תוס': מדאורייתא. [והמקור הוא מדכתיב "אך מעין ובור מקוה מים" דהנך אין דרכן להיות באויר] **וכ"מ שפסק הט"ז**

רמב"ם (לפי ב"י): מדרבנן. [והטעם דאויר יותר גרוע מזוחלין, ואע"פ שכל הימים והים הגדול מטהרים בזוחלין יש כאן גזירה, דמאן דחזי דמטביל באויר בגל הנתלש מן הים אתו להטביל בזוחלין דנוטפין, והטעם דכו"ע ידעי דנוטפין גריעי ממעיין ויאמרו מסתיה לגרועי נוטפין ממעיין חד דרגא לומר דאין מטבילין באויר נוטפין אבל בזוחלין דנוטפין שפיר דמי ולפיכך גזרו שלא יטביל באויר דגל שנתלש מן הים דהשתא כי גרעי ליה חד דרגא ממילא משמע להו דאין מטבילין [בזוחלין]

פסיקת ההלכה:

שו"ע ה: כל הימים יש להם דין מעיין לטהר בזחילה, הילכך גל שנתלש מהים ובו מ' סאה ונפל על האדם או על הכלים עלתה להם טבילה, אבל אם הטביל בגל כשהוא באויר קודם שיפול על הארץ אע"פ שיש בו מ' סאה או שזרק כלים באמצעות הגל שהוא עשוי ככיפה לא עלתה להם טבילה.

מדוע נאמר "ובו מ' סאה"?

מדוע המשנה (והשו"ע שהעתיק לשון המשנה) אמרה "ובו מ' סאה", והרי הימים יש להם דין מעיין, ובמעין לאדם לשיטת הרמב"ם והראב"ד סגי בכל שהוא, ולכלים לכו"ע סגי בכל שהוא?

ב"ח: לא אמרו חכמים דכל הימים יש להם דין מעיין אלא לטהר בזוחלין אבל אין שוה למעיין לגמרי שיהא מטהר אף בכל שהוא אלא **צריך מ' סאה בין לאדם בין לכלים.** (והש"ך דחה דבריו)

דרישה, ט"ז: מ' סאה לאו דוקא אלא **כאילו אמר שיעור שכל גופו עולה בו בפעם אחת**, דמ' סאה הוא שיעור שיתכסה בו אפילו גוף היותר גדול וע"כ נקט מ' סאה שהוא מילתא פסיקתא. [והא דהצריך לומר כן בגל משום דהייתי אומר דכיון דהמים עלו למעלה מראשו וירדו ממנו דרך מטה ליהוי סגי אפילו לא הוי בו שיעור שכל גופו עולה בו כיון דמ"מ דרך עמידתו נטבל בתוך הגל בפעם אחת ממעלה למטה קמ"ל דלא דעכ"פ שיעור כל גופו בעינן]

ש"ך: הא דסגי במעיין בכל שהוא היינו דוקא בגוף המעיין, אבל כל שנתלש נהי דמטהר בזוחלין מ"מ לא מטהר בכל שהוא דכל שאינו מעיין ממש אינו מטהר בכל שהוא וע"כ צריך מ' סאה.